

ISSN (Print) 2616-678X
ISSN (Online) 2663-1288

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің

ХАБАРШЫСЫ

BULLETIN

of L.N. Gumilyov
Eurasian National University

ВЕСТНИК

Евразийского национального
университета имени Л.Н. Гумилева

ФИЛОЛОГИЯ сериясы
Серия **ФИЛОЛОГИЯ**
PHILOLOGY Series

№2(127)/2019

1995 жылдан бастап шығады

Издается с 1995 года

Founded in 1995

Жылына 4 рет шығады

Выходит 4 раза в год

Published 4 times a year

Нұр-Сұлтан, 2019

Nur-Sultan, 2019

Нур-Султан, 2019

Бас редакторы **Дихан Қамзабекұлы**
филология ғылымдарының докторы, ҚР ҰҒА академигі (Қазақстан)

Бас редактордың орынбасары **Шолпан Жарқынбекова**
филология ғылымдарының докторы, проф. (Қазақстан)

Редакция алқасы

Аскер оғлы Рамиз	Ф.ғ.д., проф. (Әзербайжан)
Ақматалиев Абдылдажан	Ф.ғ.д., проф. (Қырғызстан)
Бахтикиреева Улданай	Ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Беженару Людмила	Ф.ғ.д., проф. (Румыния)
Бейсембаева Жанаргүл	Ф.ғ.к. (Қазақстан)
Біжкенова Айгүл	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Жақыпов Жантас	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Журавлева Евгения	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Жаң Динжиң	PhD, проф. (Қытай)
Ескеева Мағрипа	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Ержласун Гүлжанат	PhD, ассоц. проф. (Түркия)
Қасқабасов Сейіт	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Негимов Серік	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Нұрғали Қадиша	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Нуриева Фануза	Ф.ғ.д., проф. (РФ, Татарстан)
Райхл Карл	Ф.ғ.д., проф. (Германия)
Рахманов Носимхан	Ф.ғ.д., проф. (Өзбекстан)
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф. (АҚШ)
Сәтенова Серікгүл	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Султанов Казбек	Ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Тәжібаева Сәуле	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Хисамитдинова Фирдаус	Ф.ғ.д., проф. (РФ, Башқұртстан)
Чернявская Валерия	Ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Шәріп Амантай	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Шәріпова Гүлбану	Ф.ғ.к., доцент м.а. (Қазақстан)
Экиджи Метин	PhD, проф. (Түркия)
Янковский Генрих	PhD, проф. (Польша)

Редакцияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Қ.Сәтбаев к-сі, 2, 408 б.

Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31-413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Жауапты редактор, компьютерде беттеген: Илияс Құрманғалиев

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы. ФИЛОЛОГИЯ сериясы

Меншіктенуші: ҚР БжҒМ «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» ШЖҚ РМК

ҚР Ақпарат және коммуникациялар министрлігінде 27.03.2018 ж. №16996-Ж тіркеу куәлігімен тіркелген.

Мерзімділігі: жылына 4 рет. Тиражы: 35 дана

Типографияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Қажымұқан к-сі, 12/1,

тел.: +7(7172)709-500 (ішкі 31413)

© **Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті**

Editor-in-Chief **Dikhan Kamzabekuly**
Doctor of philology, academician of NAS RK (Kazakhstan)

Deputy Editor-in-Chief **Zharkynbekova Sholpan**
Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)

Editorial board

Asker ogly Ramiz	Doctor of philology, Prof. (Azerbaijan)
Akmataliyev Abdildajan	Doctor of philology, Prof. (Kyrgyzstan)
Bakhtikireeva Uldanai	Doctor of philology, Prof. (Russia)
Beisembayeva Zhanargul	Can. of philology (Kazakhstan)
Bezhenaru Lyudmila	Doctor of philology, Prof. (Romania)
Bizhkenova Aigul	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Chernyavskaya Valeriya	Doctor of philology, Prof. (Russia)
Erzhiasun Güljanat	PhD, assos. Prof. (Turkey)
Yeskeyeva Magripa	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Henryk Jankowski	PhD, Prof. (Poland)
Kaskabassov Seit	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Khisamitdinova Firdaus	Doctor of philology, Prof. (RF, Bashkortostan)
Metin Ekiji	PhD, Prof. (Turkey)
Negimov Serik	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Nurgali Kadisha	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Nurieva Fanuza	Doctor of philology, Prof. (RF, Tatarstan)
Reichl Karl	Doctor of philology, Prof. (Germany)
Rakhmanov Nasimhon	Doctor of philology, Prof. (Uzbekistan)
Rivers William Patrick	PhD, Prof. (USA)
Satenova Serikkul	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Sultanov Kazbek	Doctor of philology, Prof. (Russia)
Sharip Amantay	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Sharipova Gulbanu	Can. of philology, assos. Prof. (Kazakhstan)
Tazhybayeva Saule	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Zhakypov Zhantas	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Zhang Dingjing	PhD, Prof. (China)
Zhuravleva Yevgeniya	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)

Editorial address: 2, Satbayev str., of. 408, Nur-Sultan, Kazakhstan, 010008
Tel.: +7(7172) 709-500 (ext. 31-413)
E-mail: vest_phil@enu.kz

Executive editor, computer layout: Ilyas Kurmangalyev

Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University PHILOLOGY Series

Owner: Republican State Enterprise in the capacity of economic conduct «L.N.Gumilyov Eurasian National University» Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan

Registered by Ministry of Information and Communication of the Republic of Kazakhstan. Registration certificate No 16996-Ж from 27.03.2018

Periodicity: 4 times a year Circulation: 35 copies

Address of printing house: 12/1 Kazhimukan str., Nur-Sultan, Kazakhstan 010008; tel.: +7(7172) 709-500 (ext. 31413)

© **L.N. Gumilyov Eurasian National University**

Главный редактор **Дихан Камзабекулы**
доктор филологических наук, академик НАН РК (Казахстан)

Зам. главного редактора **Шолпан Жаркынбекова**
доктор филологических наук, проф. (Казахстан)

Редакционная коллегия

Аскероглы Рамиз	Д.ф.н., проф. (Азербайджан)
Акматалиев Абдылдажан	Д.ф.н., проф. (Киргизстан)
Бахтикиреева Улданай	Д.ф.н., проф. (Россия)
Беженару Людмила	Д.ф.н., проф. (Румыния)
Бейсембаева Жанаргуль	К.ф.н. (Казахстан)
Бижкенова Айгуль	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Жакыпов Жантас	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Жан Динжин	PhD, проф. (Китай)
Журавлева Евгения	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Ескеева Магрипа	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Ержласун Гульжанат	PhD, ассоц. проф. (Турция)
Каскабасов Сейит	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Негимов Серик	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Нургали Кадиша	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Нуриева Фануза	Д.ф.н., проф. (РФ, Татарстан)
Райхл Карл	Д.ф.н., проф. (Германия)
Рахманов Насимхон	Д.ф.н., проф. (Узбекистан)
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф. (США)
Сатенова Серикгуль	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Султанов Казбек	Д.ф.н., проф. (Россия)
Тажибаева Сауле	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Хисамитдинова Фирдаус	Д.ф.н., проф. (РФ, Башкортостан)
Чернявская Валерия	Д.ф.н., проф. (Россия)
Шарип Амантай	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Шарипова Гульбану	К.ф.н., и.о. доцент (Казахстан)
Экиджи Метин	PhD, проф. (Турция)
Янковский Хенрих	PhD, проф. (Польша)

Адрес редакции: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. К.Сатпаева, 2, каб. 408

Тел.: +7(7172) 709-500 (вн. 31-413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Ответственный редактор, компьютерная верстка: Ильяс Курмангалиев

Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева. Серия ФИЛОЛОГИЯ

Собственник: РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК

Зарегистрирован Министерством информации и коммуникаций РК под номером №16996-Ж от 27.03.2018г.

Периодичность: 4 раза в год Тираж: 35 экземпляров

Адрес типографии: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. Кажимукана, 12/1, тел.: +7(7172)709-500

(вн. 31413)

© Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева

Мазмұны

Фольклор және әдебиеттану

<i>Аймұхамбет Жанат, Исебаева Аяужан.</i> Ертегілердегі «Жер асты әлеміне саяхаттау» мотиві777.....	8-14
<i>Аққұлы Сұлтан Хан, Жұмагүл Сағымбай, Кемеңгер Қайырбек.</i> Алаштың рухани мұрасындағы ашаршылық туралы тың деректер (1932-33 жылдар)	15-21
<i>Арыққарақызы Еркегүл.</i> Ақыт Үлімжіұлының «Мұнаджат хази әл-Хажат» туындысы (идеялық ерекшелігі)	22-28
<i>Әшімхан Талдаубек.</i> Тәуелсіздік әдебиеті контексіндегі Рамазан Тоқтаровтың «Абайдың жұмбағы» роман-хамсасы	29-35
<i>Байтанасова Қарлығаш, Нұрлыбек Гүлбану.</i> Қазіргі қазақ прозасындағы фольклорлық мотивтер	36-44
<i>Ғұбайдуллина Айжан, Қорғанбеков Болат.</i> «Дариға қыз» және «Қисса Шәһизинда» дастандарының поэтикасы мен типологиясы	45-51
<i>Жанысбекова Элмира.</i> Қазақстанның қазіргі заман прозасындағы антикалық және інжілдік бейнелер мен сарындар	52-63
<i>Қамзабекұлы Дихан.</i> Түрік танзиматы: заман шындығының әдебиеттегі көрінісі	64-74
<i>Нуртаева Гүлнура, Үсен Айгүл.</i> Мұқағали Мақатаев поэзиясындағы ұлттық мотивтер	75-83
<i>Оразбай Сәуле.</i> Орхон-Енисей ескерткіштері мәтіндеріндегі тарихи тұлғалар бейнесі.....	84-90
<i>Теміртас Гүлсезім, Кемеңгер Қайырбек.</i> Сұлтанбек Қожанұлының қаламгерлік қызметі мен шығармашылығы	91-97
<i>Хамзина Қарлығаш, Қалыбекова Қаламқас, Күлейменова Ләйла.</i> Мағжан Жұмабаев поэзиясының типологиялық құрылымы	98-106
Лингвистика және әдістеме	
<i>Алиханқызы Гулия, Ахметбек Гүлжан.</i> Қытай тілін шетел тілі ретінде оқыту әдістері	107-115
<i>Аишаф Мұхаммед Аттия.</i> Мәдениетті лингвомәдени антропонимдер арқылы түсіну (орыс және араб антропонимдері негізінде)	116-121
<i>Гришина Арина, Гиздатов Газинұр.</i> АҚШ-тың қазіргі медиалық дискурсындағы мәдени кодтар	122-128
<i>Құлтанова Жанара, Құсайынова Райса.</i> Коммуникативтік мінез-құлық мәдениеті және ұлттық (этникалық) стереотиптер	129-134
<i>Жарқынбекова Шолпан, Оразаева Құралай, Петкова Сильвия, Қожамқұлова Гүлмира.</i> Студенттік орталықтандырылған білім беру және тиімді оқыту ортасы	135-146
<i>Ерланова Мадина, Жүнісова Жаңыл.</i> Қазіргі орыс тіліндегі бейузуал лексиканың сөзжасамдық әлеуеті	147-156
<i>Бейсенова Назерке, Исенова Фатима.</i> Бақыт Қайырбековтің лирикасындағы «махаббат» бейнесінің концептуалдық мазмұндағы жалпыадамзаттық және ұлттық тұжырымдамасы ..	157-162
<i>Қарагұлова Балгенже.</i> Қазіргі тіл білімінде жаңа сөздерді зерттеудің негізгі бағыттары.....	163-171
<i>Қалибекұлы Толқын.</i> Қытай және қазақ тілдерінің сөз тіркестеріндегі байланысу тәсілдері мен түрлері	172-184
<i>Манапбаева Жаннура, Сейденова Сәуле.</i> Реалияларды өзге тілдерге аудару барабарлығы (Смағұл Елубайдың «Ақ боз үй» романының орыс, ағылшын тіліндегі аудармалары)	185-192
<i>Өтелбай Гүлбайра.</i> М. Дулатұлының «Есеп құралы»: ұмытылған терминдердің мәні мен мәртебесі	193-200
<i>Смағұлова Гүлшат, Мұхаметқалиева Гүлнұр, Мұртаза Анипа, Балтабаева Гауһар.</i> Ислам терминологиясының Шығыс мәдениетіне енуі: Қытай	201-209
<i>Шәріп Амантай.</i> Қазақ поэзиясындағы «Жер-Ана» архетипі: генезис және трансформация	210-217

Contents

Folklore and Literary Studies

<i>Aimukhambet Zhanat, Issebayeva Ayauzhan.</i> Motive «Zher asty alemine sayachattay» («A travel to the underground world») in fairy tales	8-14
<i>Akkuly Sultan Khan, Zhumagul Sagymbay, Kemengger Kaiyrbek.</i> New facts about the famine in Alash's spiritual heritage (1932-33 years)	15-21
<i>Arykkarakysy Erkegul.</i> Produced by Akyt Ulimzhiuly «Munadzhat chazi al-Chazhat» (ideo feature)	22-28
<i>Ashimhan Taldaubek.</i> Roman-Hamza «Abaidyn zhumbagy» («Abai's mystery») of Ramazan Toktarov in the Context of Non-Sufficient Literature	29-35
<i>Baytanasova Kharlygash, Nurlybek Gulbanw.</i> Folkloric motives in modern Kazakh prose	36-44
<i>Gubaidullina Aizhan, Korganbekov Bolat.</i> Poetics and typology of the epics «Dariga khyz» («Dariga gir») and «Kissa Shachzinda» («Kissa Shaxzinda»)	45-51
<i>Zhanyzbekova Elmira.</i> Antique and biblical images and motifs in the modern Kazakhstani prose ..	52-63
<i>Kamzabekuly Dikhan.</i> Turcic tanzimat: a reflection of the age reality in literature	64-74
<i>Nurtayeva Gulnura, Usen Aigul.</i> The national motive in the poetry of Mukagali Makatayev ..	75-83
<i>Orazbai Saule.</i> An image of historical figures in the texts of Orkhon-Yenisei monuments	84-90
<i>Temirtas Gulsezim, Kemenger Kairbek.</i> Writing activities and creativity Sultanbek Kozhanov	91-97
<i>Khamzina Karlygash, Kalybekova Kalamkas, Kuleimenova Laila.</i> Typological structure of the poetry of Magzhan Zhumabayev	98-106

Linguistics and methodics

<i>Alikhankyzy Gulya, Akhmetbek Gulzhan.</i> Modern methods of teaching Chinese as a foreign language	107-115
<i>Attia Ashraf Mohamed.</i> Understanding culture through the prism of linguistic anthroponyms (Based on Russian and Arab anthroponyms)	116-121
<i>Grishina Arina, Gizdatov Gazinur.</i> Cultural codes in the modern media discourse of the USA ..	122-128
<i>Kultanova Zhanara, Kussainova Raisa.</i> Cultural and National (ethnic) stereotypes of Communicative behavior	129-135
<i>Zharkynbekova Sholpan, Urazayeva Kuralai, Petkova Sylvia, Kozhamkulona Gulmira.</i> Student-centered learning and effective learning environment	135-146
<i>Yerlanova Madina, Zhunusova Zhanyl.</i> Word-forming potential of non-usual dictionary in modern Russian language	147-156
<i>Beisenova Nazerke, Issenova Fatima.</i> The theme of «love» in the common human and ethnic concepts of the poet Bachyt Kairbekov	157-162
<i>Karagulova Balgenzhe.</i> New directions of neologisms research in modern linguistics	163-171
<i>Kalibekuly Tolkyn.</i> Ways of phrases formation and phrases classification in Chinese and Kazakh languages	172-184
<i>Manapbayeva Zhannura, Seidenova Saule.</i> Adequacy of translating realia into other languages (based on Smagul Yelubay's novel 'Ak boz uy' and its translations in the Russian and English languages)	185-192
<i>Otelbay Gulbaira.</i> «Esep kuraly» («Math textbook») of Mirzhakup Dulatuly: the meaning and status of forgotten terms	193-200
<i>Smagulova Gulshat, Mukhametkaliyeva Gulnur, Murtaza Anipa, Baltabaeva Gauchar.</i> Integration of Islamic terminology in Eastern culture: China	201-209
<i>Sharip Amantai.</i> The archetype «Zher-Ana» («Mother Earth») in Kazakh poetry: the genesis and transformation	210-217

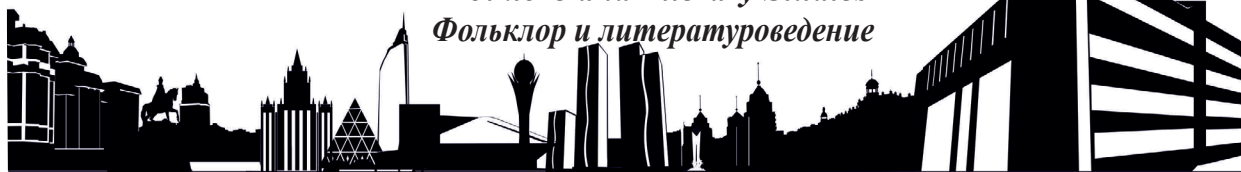
Содержание

Фольклор и литературоведение

<i>Аймухамбет Жанат, Исебаева Аяужан.</i> Мотив «Жер асты әлеміне саяхаттау» («Путешествие в подземный мир») в сказках	8-14
<i>Аккулы Султан Хан, Жумагул Сагымбай, Кеменгер Кайырбек.</i> Новые данные о голодоморе в идеологических наследиях Алаша (1932-33 годы)	15-21
<i>Арыккарақызы Еркегуль.</i> Произведение Акыта Улимжиулы «Мунаджат хази аль-Хажат» (идейные особенности)	22-28
<i>Ашимхан Талдаубек.</i> Роман-хамса Рамазана Токтарова «Абайдың жұмбағы» («Тайна Абая») в контексте независимой литературы	29-35
<i>Байтанасова Карлыгаи, Нурлыбек Гулбану.</i> Фольклорные мотивы в современной казахской прозе	36-44
<i>Губайдуллина Айжан, Корманбеков Болат.</i> Поэтика и типология поэм «Дариға қыз» и «Қисса Шаһизинда»	45-51
<i>Жанысбекова Эльмира.</i> Античные и библейские образы и мотивы в современной прозе Казахстана	52-63
<i>Камзабекулы Дихан.</i> Тюркский танзимат: отражение действительности в литературе.....	64-74
<i>Нуртаева Гулнура, Усен Айгуль.</i> Национальные мотивы в поэзии Мукагали Макагаева	75-83
<i>Оразбай Сауле.</i> Образы исторических деятелей в текстах орхон-енисейских памятников	84-90
<i>Темиртас Гульсезим, Кеменгер Кайырбек.</i> Писательская деятельность и творчество Султанбека Кожанова	91-97
<i>Хамзина Карлыгаи, Қалыбекова Каламкас, Қулейменова Лейла.</i> Типологическая структура поэзии Магжана Жумабаева	98-106

Лингвистика и методика

<i>Алиханқызы Гулия, Ахметбек Гулжан.</i> Современные методы преподавания китайского как иностранного языка	107-115
<i>Аттия Ашираф Мохаммед.</i> Понимание культуры сквозь призму лингвоантропонимов (на материале русских и арабских антропонимов)	116-121
<i>Гришина Арина, Гиздатов Газинур.</i> Культурные коды в современном медиадискурсе США... ..	122-128
<i>Култанова Жанара, Қусаинова Райса.</i> Культурные и национальные (этнические) стереотипы коммуникативного поведения	129-134
<i>Жаркынбекова Шолпан, Уразаева Куралай, Петкова Сильвия, Кожамкулова Гульмира.</i> Студентоцентрированное обучение и эффективная обучающая среда	135-146
<i>Ерланова Мадина, Жунусова Жаныл.</i> Словообразовательный потенциал неuzuальной лексики в современном русском языке	147-156
<i>Бейсенова Назерке, Исенова Фатима.</i> Общечеловеческое и этническое в концептуальном содержании образа «любовь» в лирике Бахыта Каирбекова	157-162
<i>Карагулова Балгенже.</i> Основные исследования неологизмов в современном языкознании	163-171
<i>Калибекулы Толкын.</i> Способы и виды связи словосочетаний в китайском и казахском языках	172-184
<i>Манапбаева Жаннура, Сейденова Сауле.</i> Адекватность передачи реалий на другие языки (на основе романа Смагула Елубая «Ак боз уй» и его переводов на русский и английский языки)... ..	185-192
<i>Өтелбай Гүлбайра.</i> «Есеп құралы» («Учебник по математике») Миржакупа Дулатулы: значение и статус забытых терминов	193-200
<i>Смагулова Гульшат, Мухаметкалиева Гулнур, Муртаза Анипа, Балтабаева Гаухар.</i> Интеграция исламской терминологии в Восточной культуре: Китай	201-209
<i>Шарип Амантай.</i> Архетип «Жер-Ана» («Мать-Земля») в казахской поэзии: генезис и трансформация	210-217

XҒТАР 16.31.41

Жанат Аймұхамбет¹, Аяужан Исебаева²

Л.Н. Гумилев ат. Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан

(E-mail: ¹a_zhanat@mail.ru, ²aiauzhan96@mail.ru)

Ертегілердегі «Жер асты әлеміне саяхаттау» мотиві

Аңдатпа. Мақалада батырлық ертегілердегі басты кейіпкердің жер асты әлеміне саяхат жасау мотиві негізгі нысан ретінде алынады. Ұлттық танымдағы батырларға тән қасиет пен ертегідегі сюжеттік желінің қайталануына назар аударылады. Батырлық ертегілерде ең жиі қайталанатын Самұрық құс, Бәйтерек, Айдаһар бейнелерінің символикалық мәні көрсетіліп, осы үш элементтің дәстүрлі мотивке айналуына талдау жасалады. Мифтік танымға сәйкес, Самұрық құс, Бәйтерек, Айдаһар бейнелерінің қазақ батырлық ертегілерінен бөлек өзге де халықтардың ертегілерінде сюжеттік желінің қайталануы салыстырмалы талдау негізінде көрсетіледі. Батырлық ертегілер мазмұнындағы мифопоэтикалық сананың, мифтік танымның, мифтік мотивтер мен бейнелердің тұрақты көрінісі қарастырылады. Ежелгі дәуірлерден сақталып жеткен ертегілердегі сюжеттік желілер мен мифтік мотивтерге қатысы туралы талдаулар негізінде тұжырымдар жасалады.

Түйін сөздер: батырлық ертегі, жер асты әлемі, мифтік мотив, фольклор, самұрық құс, бәйтерек, айдаһар бейнесі.

DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-678X-2019-127-2-8-14>

Кіріспе. Ертегі жанрының қалыптасу тарихы мифпен тығыз байланысты. Ежелгі дәуірдегі адамдардың таным-түсінігі мифке тікелей қатысты болса, кейін келе мифтің аясы тарылып, ондағы оқиға бір адам өмірін суреттейтін дәрежеге жетіп, кейін ертегіге айналған.

Зерттелуі. В.Я. Пропптың пікірінше, орыс тілінде «ертегі» ұғымының мәні салыстырмалы түрде XVIII ғасырдан кейінірек пайда болды. В.Я. Пропп болжауы бойынша «ертегі» сөзі орнына «баснь» («баять» – әңгімелеу) сөзі қолданылды [1, 18-19 б.].

Қазақ әдебиетінде ертегі жанрын зерттеу ісіне айрықша еңбек сіңірген М. Әуезов: «Ертегінің жері де, мезгілі де белгісіз болады. Баяғы тағы заманда болған оқиға, белгісіз от дариясы, жын, пері мекені, алтын сарай, күміс бәйтереу, аспанда салынған үйлермен келеді. Осы сияқты жай өмірден жат болып келетін істер ертегінің дағдысы саналады» [2, 175 б.] дей келе, қазақ халқындағы ертегілер түрін өзінше топтастырады.

Мәселенің талқылануы. В.Я.Пропп ертегінің барлық негізгі функцияларын зерттей келіп, ертегі функциясы аз, ал керісінше кейіпкерлер өте көп болады деп тұжырымдады. «Ол ертегінің «екі жақты» сапасын түсіндіреді:

- Оның таңғаларлық алуан түрлілігі және ертегілігі.
- Оның бірыңғайлылығы, қайталанып отыруы» [3, 24 б.].

С. Қасқабасұлы: «Батырлық ертегі – өзінің стадиялық тегі жағынан қиял-ғажайып ертегі мен қаһармандық эпос аралығындағы жанр, ол осы екеуінің қалыптасуына қатынасқан. Түптеп келгенде, батырлық ертегінің бір бастауы – көне миф пен хикая, ал екінші өзегі – қиял-ғажайып ертегі» [4, 195 б.]. «Батырлық ертегілер» деп аталатын ертегілер тобының бұлай аталу себебі ертегіде бейнеленген басты кейіпкер өзінің ақылдылығымен,

батырлығымен жеңіске жетеді. Батырлық қасиет – бұл ертегілер үшін міндетті. Батырлық ертегілерде кейіпкерлердің басым бөлігі айқын тарихи сипатқа ие. Ертегінің басты кейіпкерлері нақты прототипке ие болады. Батырлық ертегілердің басты мотиві – басты кейіпкердің сапары. Бұл шығармалардың ең маңызды ерекшелігі – оқиғаның өрбуі. Сюжеттің дамуы басты кейіпкердің төңірегінде өтеді. Ис-әрекет пен оқиғаның дамуы бір ғана кеңістікте өтпейді. Бұл кеңістік оқиғаға байланысты ауысып отырады. Уақыт пен кеңістік категориялары белгілі бір заңдылыққа бағынады. Мұндай ертегілерде қанша уақыт өткендігі, уақытқа қатысты деректер көрсетілмейді (мысалы, кейіпкер жолда қанша болды, батыр неше күнде өсті, батырдың жасы, т.б.). Содан кейін ертегілерде көптеген оқиғалар орын алып, біршама уақыт өтсе де, кейіпкерлердің жасы өзгермейді. Көптеген ертегілерде басты кейіпкердің жасы өзгеріссіз қалады.

Әдебиеттану ғылымында мотивке мынадай анықтама берілген: «Мотив – тақырыптық сарын, қалыптасқан дәстүрлі тақырыптық әуен оқиға желісіндегі кезең. Бірнеше жазушының шығармасында, әр түрлі әдеби нұсқаларда, әр дәуірдің әдебиетінде белгілі бір сарындар қайталанып отырады» [5, 232 б.]. Ал ертегідегі мотив мифтік мотивтер негізінде құралады, ал оны ертегі құрылымының құрамдас элементі ретінде алуымызға болады.

Батырлық ертегідегі кеңістік ерекше қалыпта түсіндіріліп, алғашқы қауымдық адамдардың танымы бойынша әлемді «біздің әлем» және «біреудің әлемі» немесе «тірі» және «өлі» деп бөледі. Өлі адамдар патшалығы жер астында, суда, аспанда, биік ағашта немесе алыс жерде орналасуы мүмкін. Бұндай әлемнің өзіндік ерекше заңдары болады. Әлемдер арасындағы шекараның қызметін орман, теңіз, өзен, құдық, қалалар, тау, өрт, ағаш немесе басқа да өсімдіктер, шұңқыр, үңгір, т.б. атқарады. Басты кейіпкер осы шекаралардан өткенде ғана басқа әлемге келе алады. Кейде бұл әлемге өту белгілі бір уақытта ғана мүмкін болады. Басты кейіпкер басқа әлемге өту үшін өзге жанама кейіпкерлер де көмектесе алады. Ертегіде мұндай әлем, әдетте, басты кейіпкердің қарсыласы, дұшпаны болып келеді. Бұл жағдайда басты кейіпкер қауіп-қатерлер мен сынақтардан өту үшін физикалық және магиялық іс-қимылдарды қолданады. Барлық сынақтардан өткеннен соң басты кейіпкер зор марапатқа ие болады.

Қазақ ертегілерінде жер астына саяхат мотиві кездескен сюжетте міндетті түрде Бәйтерек, Айдаһар, Самұрық құс бейнесі бірге жүреді. «Қазақта ғаламдық уақыт пен кеңістіктің арасындағы мәңгілік тұтқасы болып саналатын нысаналы белгі – Бәйтерек» [6, 6 б.] деген пікірге сүйене отырып, бәйтеректің жер асты әлемі мен жер үсті әлемін байланыстыратын күші бар деген тұжырым айтуға болады. «Үш әлемді, яғни бүкіл космосты, үлкен зәулім ағаш түрінде де суреттеу бар. Бұл ағаш көп жағдайда мифтік үш әлемді вертикальды түрде жалғастырып тұрады. Ғылымда оны «әлемдік ағаш» (мировое дерево) немесе «космостық ағаш (космическое дерево)» [7, 107-108 б.] деп атайды. Ертегіде кездескен ағаш бәйтерек, мықан ағашы, шоқ терек, шынар ағашы әлемдік ағаш деген атауларға ие болады. Атауы сан түрлі болса да, ағаштың атқаратын функциясы біреу. Ертегіде кейіпкерге кездескен бәйтерек ағашы оқиғаның дамуына өзіндік үлесін қосады. Бәйтерекке кездескен кейіпкер өзінің дұрыс бағытта келе жатқандығын біледі. Ертегіде жиі қайталанатын деталь – Бәйтеректің басында Самұрық құстың ұясы болуы. Басты кейіпкер бәйтерекке жақындағанда балапандар шырылдай бастайды. Сонымен қоса, тура сол сәтте балапандарды жеуге айдаһар немесе сұр жылан өрмелеп бара жатады. Мұны көрген батыр бірден қылышын алып айдаһарға беттейді. Біршама ертегілерде батырдың айдаһарды не сұр жыланды жеңуі оңайға түседі және батыр міндетті түрде жеңіске жетеді. Қаншама жылдар көлемінде балапандарын жеп кететін айдаһарды тек қана батыр өлтіре алады. Балапандарын жеп кететінін білетін Самұрық құс неге өзі барып айдаһармен жекпе-жекке түспейді деген сұрақтың туындауы заңдылық. Тағы қайталанатын мотив – батыр дұшпанды жеңген соң ғана балапандардың анасы ұшып келуі. Дәл айқас үстінде ұшып келген Самұрық құс туралы ертегі

кездеспейтіні мәлім. Самұрық құсқа балапандарын аман алып қалған батырдың өтінішін орындауға тура келеді. Батырдың айтатын өтінішін тек қана Самұрық құс орындай алады. Тек Самұрық құс қана жер асты әлемінен жер үстіне жеткізе алатын күшке ие. Бәйтерек, Айдаһар, Самұрық құс батырлық ертегілерде қалай кездесетіні кестеде көрсетіледі.

Ертегінің аты	Бәйтеректің кездесуі	Айдаһардың кездесуі	Самұрық құстың кездесуі
Ер Төстік	«Бұлақтың басында бір үлкен бәйтерек тұрады. Бір мезгілде сол бәйтеректің басынан шуылдаған ащы дауыс естіледі» [8, 31].	«Ер Төстік садағын алады да, өрмелеп бара жатқан айдаһардың екі көзінің арасынан дәлдеп тартып қалады, айдаһар жерге сылқ ете түседі» [8, 31].	«Бұл дәу қара құс – Самұрық екен. Самұрықтың үлкендігі сондай, жайып жібергенде бір қанатының өзі бір айлық жерді алып кетеді екен» [8, 31].
Керқұла атты Кендебай	«Керқұла атқа тағы да тіл бітіп: «Аспанмен тірескен анау бәйтеректің басында Самұрық құстың ұясы бар» [8, 60].		«Сондықтан бұл жерге Самұрық келмейді» [8, 62].
Аю дәу	«Олай болса, бұл жер астындағы адам баласы жер бетіне шыға алмайды, бірақ Күлдітөбе дейтін төбенің басында үлкен шынар терек бар» [8, 132].	«Міне, сол құстың балаларын жылда бір айдаһар жылан жұтады» [8, 133].	«Сол теректің төбесіне жыл сайын Семір құс деген жер жүзіндегі ең үлкен құс балалайды» [8, 132].
Құлатай батыр	«Ешбір жері ауырған жоқ, жан-жағына қараса, бір үлкен терек тұр» [8, 149].	«Бір сағаттан соң айдаһардың келе жатқанын көрді, алдынан қарсы шықты» [8, 150].	«Бір уақытта тасты бұришақтай жаудырып, тауды қаңбақтай аударып, жаңбырлатып, қар жаудырып, балапандардың анасы ұшып келеді» [8, 150].
Сары ат		«Соның жылда балапандарын айдаһар жеп қояды» [8, 157].	«Осы жақта сонау ұшпаның басында Самұрық құс болатын» [8, 157].
Жарты Төстік	«Сонымен бірнеше жыл өтіп, баласы он төрт, он бес жасқа жетті, есіктің алдында бір топ бәйтерек бар екен, түбі біреу, басы екеу екен» [8, 159].	«Ысқырып, ағашқа шығып бара жатқан айдаһарды көріп, садақпен тартып қалады» [8, 160].	«Екі балапанға тіл бітіп: «Біздің анамыздың аты – Самұрық» дейді» [8, 160].
Аюалпаң, Судысалпаң, Таудыталпаң	«Ағаштың басына қараса, үш балапан: – Келіңіз, жақсылыққа жақсылық, бізді жейтін ажалдан алып қалдыңыз... – деп айтады үлкені» [8, 176].	«– Айдаһар құдықтан шыққанда қақ айырып жығайын! – дейді» [8, 176].	«Қараса, бір ағаштың басында Самұрық деген құстың балапандары, шешесі жердің үстіне шығып кеткенде бір құс па, бірдемелер келіп жеп кете береді екен» [8, 176].

Делдаш батыр	«Күн жүріпті, ай жүріпті, жылдар жүріпті, күндердің бірінде жапанда өскен бір үлкен бәйтерекке кез болыпты» [8, 185].	«Жауыздыққа жаны қас Делдаш қорықпастан атынан түсіп, алмас семсерін қолына алып, жуандығы атан өзгздей, ұзындығы екі арқан бойындай келетін айдаһардың жанына барыпты» [8, 185].	«Сол кезде алып қара құстың келетін белгісі біліне бастапты, қатты дауыл шығып, нөсерлетіп жауын жауыпты» [8, 186].
---------------------	---	---	---

1 кесте. Ертегілерде Бәйтерек, Айдаһар, Самұрық құстың кездесуі

Бұдан үш элементтің бірге кездесіп, бір оқиға желісін беретінін аңғаруымызға болады. Батырлық ертегілердегі тағы бір қайталанатын сюжет – Самұрық құстың басты кейіпкерге көмектесуі. Самұрық құс өзінің балапандарын құтқарып қалған батырдың өтінішін орындайды.

Ертегінің аты	Қайталанатын сюжет	Самұрық құстың қызметі
Аю дәу	«– Қырық мес ет, қырық мес су алып, маған артып, көзіңді тас қылып жұм да, екі қолыңмен менің аузымның екі езуін ұстап отырғын. Оң жаққа қарағанымда, ет бер, сол жаққа қарағанымда су бер, – деді [8, 134].	Бала, несін жасырсын, болған істі ет пен су таусылғанда ет пен судың орнына көзін ойып, сан етін кесіп бергенін айтты» [8, 135]. Аю дәуді жер бетіне шығарады.
Құлатай батыр	«Құлатай жүргенше сегіз жүз торғайды, сегіз мес суды даярлады. Түс мезгілі болғанда қара құс оң жағына мойнын бұрды, сонда Құлатай төрт жүз торғайды аузына тастады, сол жағына бұрылғанда төрт мес суды тастады» [8, 150].	Құлатай батырды құдықтан жер бетіне шығару.
Сарыат	«– Бұл үшін сен ханға отыз қарын су, қырық қарын қуырдақ даярлат! Сосын екеуміз жер үстіне шығамыз, – дейді. Бірнеше ай, жыл жүріп жер үстіне шығуға арқан бойы қалғанда Сарыаттың азығы таусылып, Самұрыққа ештеңе бере алмай қалады. Қысылғаннан санынан Самұрыққа ет кесіп береді» [8, 158].	Сарыатты жер үстіне шығарды.
Жарты Төстік	«– Ал енді қырық мес су, қырық мес ет тап, онан соң жеті қабат жер астына алып барам, – деді. – Былай қарасам, аузыма суды құй, былай қарасам, аузыма етті сал! – деді» [8, 161].	Жарты Төстікті Жер астындағы жалғыз көздінің қой мойынды Құлашолоағын алуға көмектеседі.
Аюалпаң, Судысалпаң, Таудыталпаң	«Самұрық құс: – Көкке алып ұшуға қырық құлынның етін, қырық бұзаудың месіне су алып келгін. Мен сені жер үстіне шығарайын, – дейді» [8, 177].	Самұрық құс жер астындағы патшаға Аюалпаңды алып келеді.

2 кесте. Ертегілерде қайталанатын сюжет

Жоғарыда келтірілген ертегілерде батыр азығы таусылып қалған кезде санының етін кесіп береді. Жер үстіне шығарғаннан кейін бұны көрген Самұрық құс батырдың санын жалап жібергенде саны қалпына келеді. Бұдан Самұрық құстың бір әлемнен екінші әлемге тасымалдау қасиетімен қатар магиялық қасиеттің болуын да көреміз. Өйткені, «Аю дәу» ертегісінде Самұрық құс батырды жұтып, қайта шығарғанда ол кісі сенгісіз адамзаттың перизатына айналады. Бұл Самұрық құстың мифтік кейіпкер екендігін аңғартады.

Қазақ батырлық ертегілерінде қайталанатын сюжеттер басқа халықтардың да ертегілерінде кездеседі. Жоғарыда келтірілген сюжеттерді тек қазақ батырлық ертегілерімен шектеп қана қоймай, компоративистік талдау негізінде басқа халықтардың батырлық ертегілерімен салыстыруды жөн көрдік. Мысалы тәжік халқының «Батыр мен Симург құс» [9] атты ертегісі бар. «Симург құс», «Самұрық құс» – фонетикалық өзгешелікке ұшыраған вариант. Бұл ертегіні батырлық ертегілер қатарына жатқызуымыздың бірден-бір себебі – батырлық ертегіге тән басты белгілердің болуы. *Біріншіден*, батырдың сағат сайын өсуі. *Екіншіден*, бала кезден құралайды көзге атқан мерген болуы. *Үшіншіден*, елге, патшаға көмектесуі, халыққа жәрдемдесуі. *Төртіншіден*, айдаһарды жеңуі. *Бесіншіден*, аман-есен еліне оралып, үйленуі. **Ертегіде үш деталь қаз-қалпында қайталаанады.** Ертегіде Симург құс батырды жер асты әлемінен өз әлеміне оралуына көмектеседі.

Румын халқының «Прысля батыр мен алтын алма» атты ертегісінде аталмыш сюжет тағы қайталаанады. Бұл ертегіде Прысля батыр да жер астына түседі. Жер астында бәйтерек, айдаһар, Самұрық құс кездеседі.

« – Менің балапандарыма көмектескенің үшін менен қандай көмек керек? – деп сұрайды.

– Мені жер бетіне шығар.

– Өтінішіңді қабыл ету қиын болса да, орындайын. Сапарымыз ұзақ болады, сол үшін 100 кесек ет пен 100 нан дайында. – дейді.

Жолға шығып, күні-түні дамылсыз ұшып келе жатқанда азық таусылады. Алып қара құс басын бұрып ет сұрағанда, батыр санынан ет кесіп, құсқа береді. Жер үстіне жеткен кезде, алып құс Прысля батырдың жүре алмай қалғандығын көріп:

– Маған істеген жақсылығың болмаса және балапандарымның өтініші болмаса, сені бірден жеп қояр едім. Соңғы берген етіңнің дәмі өзгеше екенін сездім. Сол себепті оны жұтпадым, -деп, етті сыртқа шығарып, батырдың санына сілекейімен жабыстырады. Сонда бірден саны жазылып шыға келеді» [10]. Бұл ертегіде де екі сюжет қайтанып отыр.

Татар халқының «Тан батыр» атты ертегісі бар. Бұл ертегінің де басты кейіпкері жер астына түсіп кетіп, шытырман оқиғаларға тап болады. Жер астындағы мыстан, күмістен, алтыннан жасалған сарайлардың кездесуі румын халқының ертегісімен ұқсас болып келеді. Бұнда мифтік құбылушылық кездеседі. Батырға ғайыптан көмек беруші тышқан-адам болады. Тышқан адамға айналып, батырға бағыт-бағдар береді де, қайтадан тышқанға айналып кетеді. Бұл *тышқан-адам* кейіпкер ертегіде екі рет кездеседі, екі рет те батырға көмекші ролін атқарады. « ...Тышқан-адам:

– Бұл жерден жер үстіне шығу оңай емес. Диолардың ең соңғысымен айқасқан жерде алтын көпір бар. Сол көпірмен жүре берсең, үлкен тауға кезігесің. Сол таудың үстінде екі қошқар бар: біреуі – ақ, екіншісі – қара. Ақ қошқарды ұстап алсаң, ол сені жер үстіне шығарады. Ал қара қошқарды ұстап алсаң, ол сені өлтіреді, – дейді» [11]. Тан батыр ақ қошқардың көмегімен жер үстіне шығады. Бұл ертегідегі өзгешелік – жер астынан жер үстіне тасымалдаушы қызметін алып қара құс емес, қошқардың атқаруы. Қай халықтың ертегісін алсақ та, онда ұқсастықтарының болуы – мифтік танымның көрінісі.

Қорытындылай келе, ертегілерде тұрақты қайталанатын жер астына түсу мотиві кейбір батырлық ертегілердің туындауына алып келді. Батырлық ертегілерде мифопоэтикалық сананың, мифтік мотивтер мен бейнелердің көрінісі өз орнын сақтап келеді. Қай батырлық ертегіні алып қарасақ та, ондағы басты кейіпкер қанша қиындық көрсе де, жер бетіне шығуға деген талпынысы ертегінің сюжетін жандандырып отырады. Жалпы ескі дәуірлерден жеткен ертегі мен аңыздардан мифтік танымның, мифтік мотивтің көрінуі заңдылық. Ертегілердегі басты кейіпкерлердің жер астына тап болуы, түрлі зұлым күштермен айқасуы – мифтік танымнан туындаған түсінік.

Әдебиеттер тізімі

- 1 Пропп В.Я. Русская сказка (Собрание трудов В.Я. Проппа.) / В.Я. Пропп - Москва: Лабиринт, 2000. - 416 с.
- 2 Әуезов М. Шығармаларының елу томдық толық жинағы. Зерттеулер, оқулықтар, әдеби нұсқалар (1924-1930). Т. 4. / М.Әуезов - Алматы: Ғылым, 2001. - 456 б.
- 3 Пропп В.Я. Морфология сказки / В.Я. Пропп - Москва: Наука, 1969. - 168 с.
- 4 Қасқабасов С.А. Таңдамалы. Қазақтың халық прозасы. Т. 1. / С.Қасқабасов (Зерттеулер) - Астана: Фолиант, 2014. - 320 б.
- 5 Әдебиеттану. Терминдер сөздігі / Құрастырушылар: З.Ахметов, З.Шаңбаев - Алматы: Ана тілі, 1998. - 384 б.
- 6 Жұртбай Т. Мәңгілік аңсар. Зерттеулер / Т.Жұртбай - Алматы: Орхон, 2014. - 260 б.
- 7 Топоров В.Н. Мировое дерево: Универсальные знаковые комплексы. Т. 1. / В.Н. Топоров - Москва: Рукописные памятники Древней Руси, 2010. - 448 с.
- 8 Бабалар сөзі. Батырлық ертегілер. Жүз томдық. Т. 75. - Астана: Фолиант, 2011. - 472 б.
- 9 Тәжік ертегісі. [Электронды ресурс] – URL: <https://assembly.kz/ru/ethnoses/95/66/bogatyr-i-ptica-simurg> (Қаралған күні: 16.10.2018).
- 10 Румын ертегісі. [Электронды ресурс] – URL: http://mir-skazki.org/narodnye_skazki/skazka_bogatyr_pryslja_i_zoloty_e_j10-abloki.html (Қаралған күні: 16.10.2018).
- 11 Татар ертегісі. [Электронды нұсқа] – URL: <http://www.1000kzn.ru/article/ru/72/76/> (Қаралған күні: 16.10.2018).

Жанат Аймухамбет, Аяужан Исебаева

Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан

Мотив «Жер асты әлеміне саяхаттау» («Путешествие в подземный мир») в сказках

Аннотация. Главный объект статьи – мотив путешествия главного героя-батыра в подземный мир. Особое внимание уделяется повторению сюжетных линий в казахских сказках, а так же отличительным чертам, свойственным батырам. Рассматривается символическое значение часто упоминающихся образов птицы Самрук, Дракона и Древа жизни – Байтерек. А так же в статье анализируются преобразования этих трех элементов в традиционные мотивы.

В статье сравниваются повторение сюжетных линий с образами птицы Самрук, Дракона и Байтерека в сказках о батырах и в сказках других народов согласно мифическому познанию. На этой основе делается анализ. Рассматриваются устойчивые представления мифопоэтического сознания, мифического познания, мифических мотивов и образов в сказках о батырах. Делаются выводы на основе анализа связи сюжетных линий и мифических мотивов в сказках, сохранившихся с древних времен.

Ключевые слова: богатырская сказка, подземный мир, мифический мотив, фольклор, птица Самрук, Байтерек, образ дракона.

Zhanat Aimukhambet, Ayauzhan Issebayeva

L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan

Motive «Zher asty alemine sayachattay» («A travel to the underground world») in fairy tales

Abstract. In the article, the main object is the motive of traveling to the underworld of the main character in heroic fairy tales. Particular attention is paid to the repetition of the storyline in the fairy tale and on the character of the national heroes. In heroic fairy tales, the symbolic meaning of the most frequently repeated images of Samruk bird, Baiterek, Dragon is shown and an analysis is made of the

fact that these three elements have become traditional motifs. According to the mythical knowledge, the repetition of the storyline in Kazakh heroic fairy tales and in fairy tales of other nations, the images of Samruk bird, Baiterek, Dragon, is shown on the basis of a comparative analysis. We consider the stable ideas of mythopoetic consciousness, mythical knowledge, mythical motifs and images in the content of heroic fairy tales. Conclusions are made on the basis of the analysis of the connection of storylines and mythical motifs in fairy tales preserved from ancient times.

Key words: heroic tale, underground world, mythical motif, folklore, Samruk bird, Baiterek, dragon image

References

- 1 Propp V.Ya. Russkaya skazka (Sobraniye trudov V.Ya. Proppa), [Russian fairy tale, Collected works of V.Ya. Propp]. (Labirint, Moscow, 2000, 416 p.). [in Russian]
- 2 Äwezov M. Şığarmalarınñ elw tomdıq tolıq jınağı. Zertewler, oqwlıqtar, ädebı nusqalar (1924-1930) Том 4 [Research, textbooks, literary variants (1924-1930). Volume 4]. (Nauka, Almaty, 2001, 175 p.). [in Kazakh]
- 3 Propp V.Ya. Morfologiya skazki [The morphology of the tale], (Nauka, Moscow, 1969, 168 p.). [in Russian]
- 4 Qasqabasov S.A. Tañdamalı. Qazaqtñ xalıq prozası [Kazakh folk prose]. (Foliant, Astana, 2014, 320 p.). [in Kazakh]
- 5 Ädebıettanw. Terminder sözdigi / Qurastırwşılar: Z. Axmetov, Z. Şañbaev [Literary study, Glossary of terms], [Composers: Z. Akhmetov, Z. Shanbayev], (Ana tili, Almaty, 1998. 384 p.). [in Kazakh]
- 6 Jurtbay T. Mäñgilik añsar. Zertewler [Eternal Ansar. Researches], (Orkhon, Almaty, 2014, 260 p.). [in Kazakh]
- 7 Toporov V.N. Mirovoye derevo: Universal'nyye znakovyye kompleksey [World tree: Universal sign complexes]. (Rukopisnyye pamyatniki Drevney Rusi, Moscow, 1971, 92 p.). [in Russian]
- 8 Babalar sözi. Batırlıq ertegiler. Jüz tomdıq. T. 75 [Heroic tales]. (Foliant, Astana, 2014, 320 p.). [in Kazakh]
- 9 Tajik fairy tale [Electronic version] Available at: <https://assembly.kz/ru/ethnoses/95/66/bogatyr-i-ptica-simurg> (Accessed: 24.12.18)
- 10 Romanian fairy tale [Electronic version] Available at: <https://assembly.kz/ru/ethnoses/95/66/bogatyr-i-ptica-simurg> (Accessed: 24.12.18)
- 11 Tatar fairy tale [Electronic version] Available at: <https://assembly.kz/ru/ethnoses/95/66/bogatyr-i-ptica-simurg> (Accessed: 24.12.18)

Автор туралы мәлімет:

Аймұхамбет Жанат – филология ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің қазақ әдебиеті кафедрасы, Нұр-Сұлтан, Қазақстан.

Исебаева Аяужан – Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ филология факультетінің I курс магистранты, Нұр-Сұлтан, Қазақстан.

Aimukhambet Zhanat – Doctor of Philology, Professor, Department of Kazakh Literature of L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan.

Issebayeva Ayauzhan – Master student of the faculty of Philology, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan.

**«Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы.
Филология сериясы» журналында мақала жариялау ережесі**

1. Журналдың мақсаты. Филология ғылымдарының өзекті мәселелерін, тіл және әдебиетті оқыту әдістемелерін және де ғылыми конференциялардың ең маңызды материалдарын, библиографиялық шолу мен сын пікірлерді көрсететін әдебиеттану және тілтану саласындағы мұқият тексеруден өткен түпнұсқа ғылыми жұмыстарды жариялау.

2. Журналда мақаланы жариялаушы автор Ғылыми басылымдар бөліміне (*мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қаласы, Қ.Сәтпаев көшесі, 2, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Бас ғымарат, 408 кабинет*) қолжазбаның қол қойылған 1 (бір) дана қағаз нұсқасын тапсыру және **Word** форматындағы нұсқасын **vest_phil@enu.kz** электрондық поштасына жіберу қажет. Қағазға басылған мақала мәтіні мен электронды нұсқасы бірдей болулары қажет. Мақаламен бірге автордың жұмыс орнынан **Ілеспе хат** та тапсырылуы қажет. Мақалалар **қазақ, орыс, ағылшын** тілдерінде қабылданады.

3. Авторлардың редакцияға мақалаларды жіберуі «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысында» басуға және шет тіліне аударып, қайта басуға келісімін білдіреді. Автор мақаланы редакцияға жіберу арқылы өз туралы мәліметтің дұрыстығына, мақала көшірілмегендігіне (плагиаттың жоқтығына) және басқа да заңсыз көшірмелердің жоқтығына, барлық көшірмелердің, кестелердің, сұлбалардың, иллюстрациялардың тиісті түрде рәсімдеуіне кепілдеме береді.

4. Ұсынылатын мақала көлемі (жекедеректер мен әдебиеттер тізімін қоса):
- мақалалар үшін - 8 ден 16 бетке дейін;
- сын пікірлер (монографияға, кітапқа) және конференция туралы пікір - 6 дан 12 бетке дейін.

5. Мақала мәтінінің пішіні:

- **Microsoft Word** (docx) форматындағы файлда;
- **Times New Roman** шрифінде;
- жақтау жолағы 2x2x2x2;
- 1,5 жоларалық интервалы;
- 14 кегл;
- мәтінді жақтау көлеміне сәйкестендіру керек;
- Әрбір азатжол қызыл сызықтан басталуы қажет (1 см шегініс);
- **транслитерация** Library of Congress (LC) жүйесінде жасалуы керек.

Мақаланы құру сұлбасы:

XҒТАР <http://grnti.ru/> - бірінші жолдың сол жақтауында;

Автор(лар) туралы метамәліметтердің мазмұны (*Рәсімдеу үлгісі/Образец оформления статьи/Template* қараңыз)

Автор(лар)дың аты-жөні – жолдың ортасында **қою әріппен** жазылады;

Мекеменің толық атауы, қаласы, мемлекеті (егер авторлар әртүрлі мекемелерде жұмыс істесе, онда автордың тегі мен тиісті мекеменің қасында бірдей белгіше қойылады)
Автор(лар)дың E-mail-ы – жақша ішінде (*курсивпен*);

Мақала атауы – жолдың ортасында (жартылай қоюмен)

Аңдатпа – (100-200 сөз) формуласыз, мақаланың атауын мейлінше қайталамауы қажет; әдебиеттерге сілтемелер болмауы қажет; мақаланың құрылысын (кіріспе, зерттеу әдіснамасы мен әдістемесі, зерттеу нәтижелері, қорытынды) сақтай отырып, мақаланың қысқаша мазмұны берілуі қажет.

Түйін сөздер («Түйін сөздер» сөз тіркесі **жартылай қоюмен** белгіленеді) (5-8 сөз немесе сөз тіркестері) - Түйін сөздер зерттеу тақырыбын өте дәл бейнелеу керек, сонымен қатар, ақпараттық-ізвестіру жүйелерінде мақаланы жеңіл табуға мүмкіндік беретін мақала мәтінінің терминдерін және де басқа маңызды ұғымдарды қамтуы қажет.

Мақаланың негізгі мәтіні кіріспені, мақсат пен міндеттерді қоюылуын, зерттеу тақырыбы бойынша жұмыстардың шолуын, зерттеу әдістерін, нәтижелері/талқылауы, қорытынды қамтуы қажет (жоларалық интервал - 1, азат жол «қызыл жолдан» - 1 см, беттеу жолағы – еніне сай жасалады).

Кестелер, суреттер – аталғаннан кейін орналастырылады. Әр иллюстрация қасында оның аталуы болуы қажет. Сурет айқын әрі сканерден өтпеген болуы керек.

Мақаладағы формулалар тек мәтінде оларға сілтеме берілсе ғана нөмірленеді.

Жалпы қолданыста бар аббревиатуралар мен қысқартулардан басқаларына міндетті түрде алғаш қолданғанда түсініктеме берілуі қажет.

Қаржылай көмек туралы ақпарат бірінші бетте көрсетіледі.

Әдебиеттер тізімі. Мәтінде әдебиеттерге сілтеме тікжақшаға алынады. Мәтіндегі әдебиеттер тізіміне сілтемелердің нөмірленуі мәтінде қолданылуына қатысты жүргізіледі: мәтінде кездескен әдебиетке алғашқы сілтеме [1, 153 б.] арқылы, екінші сілтеме [2, 185 б.] арқылы т.с.с. жүргізіледі. Мақаланың негізгі мәтініндегі кітапқа сілтеме қолданылған беттерді көрсету керек (мысалы, [1, 45 б.]).

Жарияланбаған еңбектерге сілтемелер жасалмайды. Сонымен қатар, рецензиядан өтпеген басылымдарға да сілтемелер жасалмайды (әдебиеттер тізімін, әдебиеттер тізімінің ағылшынша әзірлеу үлгісін төмендегі мақаланы рәсімдеу үлгісінен қараңыз).

Мақала соңындағы әдебиеттер тізімінен кейін библиографиялық мәліметтер орыс және ағылшын тілінде (егер мақала қазақ тілінде жазылса), қазақ және ағылшын тілінде (егер мақала орыс тілінде жазылса), орыс және қазақ тілінде (егер мақала ағылшын тілінде жазылған болса) беріледі.

Авторлар туралы мәлімет: аты-жөні, ғылыми атағы, қызметі, жұмыс орны, жұмыс орнының мекенжайы, телефон, e-mail – қазақ, орыс және ағылшын тілінде толтырылады.

6. Қолжазба мұқият тексерілген болуы қажет. Техникалық талаптарға сай келмеген қолжазбалар қайта өңдеуге қайтарылады. Қолжазбаның кейін қайтарылуы, оның журналда басылуына жіберілуін білдірмейді.

7. Электронды корректурамен жұмыс істеу. Ғылыми басылымдар бөліміне түскен мақалалар жабық (анонимді) тексеруге жіберіледі. Эксперттер ұсынылған мақалаға оның жариялау мүмкіндігі, жақсарту қажеттілігі немесе қабылданбауы туралы дәлелді қорытындысын қамтитын жазбаша сын пікір береді. Жарамсыз деп таныған мақала қайтара қарастырылмайды. Мақаланы түзетуге ұсыныс берген жағдайда авторлар үш күн аралығында мақаланың корректурасын жіберу керек. Мақаланың түзетілген нұсқасы мен автордың рецензентке жауабы редакцияға жіберіледі. Оң сын пікірлер алған мақалалар оларды талқылау және басылымға бекіту үшін журналдың редакциялық алқасына ұсынылады.

Журналдың басылым жиілігі: жылына 4 рет.

8. Төлемақы. Басылымға рұқсат етілген мақала авторларына келесі реквизиттер бойынша төлем жасау қажет (ЕҰУ қызметкерлері үшін - 4500 тенге; басқа ұйым қызметкерлеріне - 5500 тенге).

Реквизиттері:

- 1) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСЖВКЗКХ
ИИК: KZ978562203105747338
Кбе 16
Кнп 859- за статьи
- 2) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кнп 859 – за статьи
- 3) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кнп 859 – за статьи
- 4) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кнп 859.

«Мақала үшін, автордың АТЫ-ЖӨНІ»

Provisions on articles submitted to the journal “Bulletin of the L.N. Gumilyov Eurasian National University. Philology Series”

1. Goal of the journal. Publication of carefully selected original scientific papers in the fields of literary studies, linguistics, reflecting the actual problems of philology, language and literature teaching methods, most significant proceedings of scientific conferences, bibliographic summaries and reviews.

2. An author who wishes to publish a paper in the journal must submit the paper in one hard copy (printed version), signed by the author, to the scientific publication office (at the address: 010008, the Republic of Kazakhstan, Astana, Satpayev St., 2. The L.N. Gumilyov Eurasian National University, Main Administrative Building, Office 408) and by e-mail **vest_phil@enu.kz** in **Word** format. At the same time, strict compliance between Word-version and the hard copy is required. And also the authors need to submit a cover letter.

Language of publications: Kazakh, Russian, English.

3. Submission of papers to the scientific publication office means the authors' consent to the right of the Publisher, the L.N. Gumilyov Eurasian National University, to publish papers in the journal and their re-publication in any foreign language. By submitting the text of the paper for publication in the journal, the author guarantees the correctness of all information about themselves, lack of plagiarism and other forms of unauthorized use in the article, proper formulation of all borrowings of text, tables, diagrams, and illustrations.

4. The recommended volume of the paper (including metadata and references):

- for papers – between 8-16 pages;
- for reviews (of monographs, books), reviews on conferences – between 6-12 pages.

5. Text formatting requirements:

- Microsoft Word file format (docx);
- Times New Roman font;
- the size of the fields 2 * 2 * 2 * 2;
- line spacing 1,0;
- size 14;
- text alignment in width;
- each paragraph beginning with the main line (indent 1 cm);
- transliteration is carried out according to the Library of Congress (LC) system.

Structure of the article:

IASTI <http://grnti.ru/> – first line, left

The content of the metadata about the author (see Рәсімдеу үлгісі / Paper template)

Initials and Surname of the author (s) – center alignment, italics

Full name of the affiliation, city, country (if the authors work in different organizations, you need to put the same icon next to the name of the author and the corresponding organization)

Author's e-mail (s) – in brackets (italics)

Paper title – center alignment (bold)

Abstract (100-200 words) must not contain formulas or repeat the content of the paper; it must not contain bibliographic references; it must reflect the summary of the paper, preserving the structure of the paper – introduction, methodology and research methods, research results, conclusion.

Key words (the phrase «Keywords» is bold) (5-8 words/word groups). Keywords must be extremely accurate to reflect the subject area of the study, include terms from the text of the paper and other important concepts that make it possible to facilitate and expand the possibilities of finding the paper by means of an information retrieval system).

The main text of the paper must contain an introduction, setting goals and objectives, a review of works on the research topic, research methods, results / discussions conclusion / conclusions – line spacing – 1, «main line» indent – 1.25 cm, justified alignment.

Tables, figures must be placed after the mention. Each illustration must be followed by the inscription. Figures should be clear, clean, and unscanned. Only those formulas referenced in the text are subjected to numbering.

All abbreviations and shprttenings, with the exception of obviously well-known, must be decoded when first used in the text.

Information about the financial support of the work is indicated on the first page in the form of a footnote.

References. In the text, references are indicated in square brackets. References must be numbered strictly in the order of mention in the text. The first reference in the text to a reference must have the number [1, 153 p.], the second – [2, 185 p.], Etc. The reference to the book in the main text of the article should be accompanied by an indication of the pages used (for example, [1, 45 p.]). Links to unpublished works are not allowed. Undesirable references to unlicensed publications are not recommended (examples of the description of the list of references, descriptions of the list of references in English, see below in the sample article).

At the end of the paper, after the list of references, it is necessary to indicate bibliographic data in Russian and English (if the paper is in Kazakh), in Kazakh and English (if the paper is in Russian) and in Russian and Kazakh (if the paper is in English language).

Information about the authors: last name, first name, patronymic, scientific degree, position, affiliation, full business address, telephone, e-mail – in Kazakh, Russian and English.

6. The manuscript must be carefully verified. Non-compliant manuscripts will be returned for revision. Returning for revision does not mean that the manuscript has been accepted for publication.

7. Work with electronic proofreading. Papers submitted to the Department of Scientific Publications (editing office) are sent for anonymous review. Experts give a written review of the submitted paper with a reasoned conclusion about the possibility of its publication, the need to send for revision or (rejection) of the paper. Papers that have received a negative review are not accepted for reconsideration. Authors should, within three days, send the proofreading of the paper if it is decided to finalize the paper. Corrected versions of papers and the author's response to the reviewer are sent to the editor. Papers with positive reviews are submitted to the editorial board of the journal for discussion and approval for publication.

Periodicity of the journal: 4 times a year.

8. Payment. Authors who have received a positive opinion on publication must pay to the following banking details (for ENU employees – 4,500 KZT, for outside organizations – 5,500 KZT):

Реквизиты:

- 1) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСЖВКЗКХ
ИИК: KZ978562203105747338
Кбе 16
Кпн 859- за статьи

- 2) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кпн 859 – за статьи

- 3) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кпн 859 – за статьи

- 4) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кпн 859.

«For the publication, Name of the author»

Положение о рукописях, представляемых в журнал «Вестник Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева. Серия Филология»

1. Цель журнала. Публикация тщательно отобранных оригинальных научных работ в области литературоведения и языкознания, отражающих актуальные проблемы филологических наук, методы преподавания языка и литературы, а также наиболее значимые материалы научных конференций, библиографические обзоры и рецензии.

2. Автору, желающему опубликовать статью в журнале, необходимо представить рукопись в твердой копии (распечатанном варианте) в одном экземпляре, подписанном автором, в Отдел научных изданий (по адресу: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Сатпаева, 2, Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Учебно-административный корпус, каб. 408) и по e-mail vest_phil@enu.kz. При этом должно быть строго выдержано соответствие между Word-файлом и твердой копией. А также авторам необходимо представить **сопроводительное письмо**.

Язык публикаций: казахский, русский, английский.

3. Отправление статей в редакцию означает согласие авторов на право Издателя – Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева – публикации статей в журнале и переиздания их на любом иностранном языке. Представляя текст работы для публикации в журнале, автор гарантирует правильность всех сведений о себе, отсутствие плагиата и других форм неправомерного заимствования в рукописи, надлежащее оформление всех заимствований текста, таблиц, схем, иллюстраций.

4. Рекомендованный объем (включая метаданные и список литературы):

- для статей – от 8 до 16 страниц;
- для рецензий (на монографии), отзывов о конференциях – от 6 до 12 страниц.

5. Требования к форматированию текста:

- формат файла Microsoft Word (docx);
- шрифт Times New Roman;
- размер полей 2*2*2*2;
- междустрочный интервал 1,0; – кегль 14;
- выравнивание текста по ширине;
- каждый абзац должен начинаться с красной строки (отступ 1 см);
- транслитерация осуществляется по системе Library of Congress (LC).

Схема построения статьи:

ГРНТИ <http://grnti.ru/> – первая строка, слева

Содержание метаданных об авторе (см. Рәсімдеу үлгісі/Образец оформления статьи/Template)

Инициалы и фамилия автора(ов) – выравнивание по центру (начертание курсивом)

Полное наименование организации, город, страна (если авторы работают в разных организациях, необходимо поставить одинаковый значок около фамилии автора и соответствующей организации)

E-mail автора(ов) – в скобках (начертание курсивом)

Название статьи – выравнивание по центру (начертание полужирным)

Аннотация (100-200 слов) не должна содержать формулы, по содержанию повторять название статьи; не должна содержать библиографические ссылки; должна отражать краткое содержание статьи, сохраняя структуру статьи – введение, методологию и методику исследования, результаты исследования, заключение.

Ключевые слова (словосочетание «Ключевые слова» выделяется полужирным) (5-8 слов/словосочетаний). Ключевые слова должны предельно точно отражать предметную область исследования, включать термины из текста статьи и другие важные понятия, позволяющие облегчить и расширить возможности нахождения статьи средствами информационно-поисковой системы).

Основной текст статьи должен содержать введение, постановку цели и задач, обзор работ по теме исследования, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы – межстрочный интервал – 1, отступ «красной строки» – 1,25 см, выравнивание по ширине.

Таблицы, рисунки необходимо располагать после упоминания. С каждой иллюстрацией должна следовать надпись. Рисунки должны быть четкими, чистыми, несканированными. В статье нумеруются лишь те формулы, на которые по тексту есть ссылки.

Все аббревиатуры и сокращения, за исключением заведомо общеизвестных, должны быть расшифрованы при первом употреблении в тексте.

Сведения о финансовой поддержке работы указываются на первой странице в виде сноски.

Список литературы. В тексте ссылки обозначаются в квадратных скобках. Ссылки должны быть пронумерованы строго по порядку упоминания в тексте. Первая ссылка в тексте на литературу должна иметь номер [1, 153 с.], вторая - [2, 185 с.] и т.д. Ссылка на книгу в основном тексте статьи должна сопровождаться указанием использованных страниц (например, [1, 45 с.]). Ссылки на неопубликованные работы не допускаются. Нежелательны ссылки на нецензурируемые издания (примеры описания списка литературы, описания списка литературы на английском языке см. ниже в образце оформления статьи).

В конце статьи, после списка литературы, необходимо указать библиографические данные на русском и английском языках (если статья оформлена на казахском языке), на казахском и английском языках (если статья оформлена на русском языке) и на русском и казахском языках (если статья оформлена на английском языке).

Сведения об авторах: фамилия, имя, отчество, научная степень, должность, место работы, полный служебный адрес, телефон, e-mail – на казахском, русском и английском языках.

6. Рукопись должна быть тщательно выверена. Рукописи, не соответствующие техническим требованиям, будут возвращены на доработку. Возвращение на доработку не означает, что рукопись принята к опубликованию.

7. Работа с электронной корректурой. Статьи, поступившие в Отдел научных изданий (редакция), отправляются на анонимное рецензирование. Эксперты дают письменную рецензию на представленную статью с мотивированным заключением о возможности ее опубликования, необходимости направить на доработку или (отклонении) статьи. Статьи, получившие отрицательную рецензию, к повторному рассмотрению не принимаются. Авторам в течение трех дней необходимо отправить корректуру статьи в случае принятия решения о доработке статьи. Исправленные варианты статей и ответ автора рецензенту присылаются в редакцию. Статьи, имеющие положительные рецензии, представляются редколлегии журнала для обсуждения и утверждения для публикации.

Периодичность журнала: 4 раза в год.

8. Оплата. Авторам, получившим положительное заключение к опубликованию, необходимо произвести оплату по следующим реквизитам (для сотрудников ЕНУ – 4500 тенге, для сторонних организаций – 5500 тенге):

Реквизиты:

- 1) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСЖВКЗКХ
ИИК: KZ978562203105747338
Кбе 16
Кпп 859- за статьи
- 2) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кпп 859 – за статьи
- 3) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кпп 859 – за статьи
- 4) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кпп 859.

«За публикацию ФИО автора»

Редактор: Дихан Қамзабекұлы
Шығарушы редактор: І.Р. Құрманғалиев
Дизайн: Ілияс Рысбекұлы

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
ХАБАРШЫСЫ. Филология сериясы.
- 2019. - 2 (127). - Астана: ЕҰУ. 227-б.
Шартты б.т. - 21,0 Таралымы - 35 дана

Мәтін мазмұнына типография жауап бермейді.

Редакция мекенжайы: 010008, Қазақстан Республикасы,
Нұр-Сұлтан қаласы, Қ. Сәтбаев көшесі, 2.
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31-413)

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
баспасында басылды